

24. september 2024
Dok.nr.: 879460

TALEPAPIR TIL BESVARELSE AF SAMRÅDSSPØRGSMÅL L

Hovedbudskaber

- Forsvarsministeriet har med forsvarsforliget 2024-2033 fået tilført væsentligt flere midler i 2024. Aflyste øvelser og aktivitetsreduktioner er derfor ikke udtryk for generelle besparelser, men skyldes at nogle myndigheder fra årets start har budgetteret med flere aktiviteter, end der er midler til.
- Myndighedschefen har budgetansvaret. Det indebærer, at chefen skal sikre, at bevillingerne til enhver tid overholdes, og at der ikke planlægges med flere aktiviteter, end der er penge til.
- Fremadrettet vil Forsvarsministeriet have et større fokus på skarpere budgetlægning og tættere økonomistyring på tværs af Forsvarsministeriets myndigheder.

Tak for samrådsspørgsmål L og invitationen til at komme her i Forsvarsudvalget i dag.

Jeg er blevet bedt om at redegøre for de militærfaglige og politiske konsekvenser ved Forsvarskommandoens praksis med merplanlægning i 2022-2024.

Jeg er ærgerlig over, at Forsvaret er havnet i den situation. Men når det er sagt, er det også en god anledning til at redegøre for, hvorfor det er sket, og hvad jeg har tænkt mig at gøre, for at vi ikke ender der igen.

Der har i den seneste tid været megen debat i medierne om Forsvarsministeriets eller mere præcist Forsvarskommandoens økonomistyring og planlægning. Her har man kunne få det indtryk, at Forsvaret generelt er ramt af besparelser.

Jeg vil gerne slå fast, at det ikke er korrekt. Forsvarskommandoen har med forsvarsforliget 2024-2033 fået tilført væsentligt flere midler i 2024. Det gælder såvel Hæren, Søværnet som Flyvevåbnet. Konkret har FKO fra 2023 til 2024 fået ca. 307 mio. kr. Heraf har Hæren fået ca. 48 mio. kr., Søværnet har fået ca. 75 mio. kr. og Flyvevåbnet har fået ca. 104 mio. kr.

De støttende styrelser er også tilført flere midler – og væksten vil fortsætte de kommende år.

Alligevel må det konstateres, at Forsvarskommandoen har måtte aflyse planlagte aktiviteter og øvelser i 2024 og 2025.

Større bevillinger og besparelser på én gang – hvordan hænger det sammen?

Det skyldes, at nogle myndigheder fra årets start har planlagt med et større aktivitetsniveau, end der har været midler til. Og så bliver man nødt til at slå bremsen i for at få pengene til at passe – også med et stigende budget.

Eller sagt på en anden måde som et eksempel: Nogle myndigheder har fået et løft fra sidste år til i år fra 95 til 100, men planlægger med at bruge 105. Og det hænger naturligvis ikke sammen.

Lad mig i den forbindelse gøre det meget klart, at myndighedschefen har budgetansvaret.

Det er således myndighedschefens ansvar at lægge et retvisende og realistisk budget, der på én gang sikrer både overholdelse og en fornuftig udnyttelse af myndighedens økonomiske ramme.

Myndighedschefen skal med andre ord sikre, at de midler, som Folketinget har bevilliget, anvendes til de pålagte opgaver og aktiviteter på en omkostningseffektiv måde – samt naturligvis sikre, at budgettet ikke overskrides.

Som jeg forstår det, har Forsvarskommandoen, for at udnytte den økonomiske ramme bedst muligt, anvendt det, som i daglig tale kaldes merplanlægning. Det er for at kunne håndtere økonomiske udfald eller mindreforbrug, som erfaringsmæssigt opstår i løbet af året. Det kan sådan set være fornuftigt nok at have planer for, hvordan potentielle mindreforbrug kan anvendes til øvrige relevante formål. Det er dog ikke det samme som at budgettere med flere midler, end der er til rådighed. Merplanlægning skal til *ethvert tidspunkt* kunne håndteres inden for eget budget.

Det har vist sig, at merplanlægningen for nogle myndigheder under Forsvarskommandoen har haft et uhensigtsmæssigt omfang. Myndighederne har derfor måtte foretage en række prioriteringer for at overholde budgettet – selv med et budget i vækst.

Jeg blev bekendt med Forsvarskommandoens uhensigtsmæssige merplanlægning i april. Herefter blev der iværksat ompri-

oriteringer på tværs af hele Forsvarsministeriets driftsøkonomi for at afhjælpe de væsentligste økonomiske udfordringer.

Forsvarskommandoen har også selv skulle bidrage til håndtere dele af udfordringerne, som var forårsaget af myndighedernes merplanlægning.

Forsvarschefen har allerede orienteret forligskredsen om Søværnets aktivitetsreduktioner samt Hærens aflysning af øvelsen Allied Spirit i 2025.

For så vidt angår aflysningen af øvelsen Allied Spirit i 2025, vurderer Hærkommandoen samlet set, at der ikke kunne opnås tilstrækkeligt udbytte af øvelsen Allied Spirit 2025 i forhold til de ressourcer, der skulle afsættes til øvelsen.

Det er herudover Hærkommandoens vurdering, at Hæren ved aflysningen af deltagelsen får bedre mulighed for at kunne lægge tyngde ved den mere soldaternære uddannelse på afdelings- og underafdelingsniveau.

Det understøtter i højere grad en hensigtsmæssig opbygning af en tung infanteribrigade fra bunden i form af personeltilvækst, uddannelse og implementering af nyt materiel.

Det er samtidig Hærkommandoens hensigt at afbøde tabet af det uddannelsesmæssige udbytte af øvelsen gennem udnyttelse af Multinational Division Norths såkaldte Knight-øvelser samt de bredere NATO Defender-øvelser.

Det er klart, at frameldingen til øvelsen falder på et uhensigtsmæssigt sent tidspunkt i planlægningsprocessen og vil påvirke aktivitetsplanlægningen for øvrige deltagerlande, hvilket Hærkommandoen har været opmærksom på.

Jeg noterer mig, at Forsvarskommandoen efterfølgende har oplyst, at afmeldingen af dansk deltagelse i øvelsen Allied Spirit er taget til efterretning hos samarbejdspartnere.

Jeg kan endvidere oplyse, at Forsvarskommandoen medio september har orienteret departementet om, at Flyvevåbnet nu iværksætter en restriktiv ansættelsespolitik for at overholde deres økonomiske ramme i 2024 og 2025.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg er ærgerlig over, at Forsvarskommandoen og de underliggende myndigheder: Hæren, Søværnet og Flyvevåbnet har bragt sig selv i den situation, at det er nødvendigt at aflyse øvelser og iværksætte en restriktiv ansættelsespolitik.

Det er jeg, fordi det, vi burde tale om, er den helt nødvendige opbygning af det danske forsvar til de trusler, vi står over for, og som et stort flertal af Folketingets partier har besluttet at afsætte meget betydelige midler til.

Fremadrettet vil Forsvarsministeriet have et større fokus på en skarpere budgetlægning og tættere økonomistyring på tværs af Forsvarsministeriets myndigheder.

Der er allerede klare regler for budgetstyringen i Forsvarsministeriets koncern. De budgetansvarlige myndighedschefer skal lægge et retvisende budget inden for de tildelte områder, og de økonomiske rammer skal altid og uden undtagelse overholdes.

En ny model for forligs- og økonomistyringen er igangsat med henblik på at sikre større gennemsigtighed, stærkere styring og tættere opfølgning på de politiske beslutninger i forligsøkonomien.

Der arbejdes endvidere på konkrete tiltag og en handleplan, som skal styrke økonomistyringen og budgetteringen yderligere.

Forsvarsministeriet står over for en betydelig opgave med at implementere forsvarsforliget. Det er en kompleks og udfordrende opgave, som stiller store krav til økonomistyringen.

Kompleksiteten i Forsvarsministeriets økonomi på i alt 38 mia. kr. i 2024 gør det i praksis vanskeligt at "gå i nul" ved årets slutning, uagtet at der styres efter det.

Da det samtidig er helt afgørende, at ministerområdet som helhed overholder de samlede bevillinger, er det derfor sandsynligt, at Forsvarsministeriet ser ind i et mindreforbrug i slutningen af året.

Mindreforbruget forventes primært at vedrøre materielanskaffelser og materieldrift, hvor bl.a. forsinkelser og manglende leverancer fra leverandører, fx som følge af den store efterspørgsel i øjeblikket, har væsentlig indflydelse på det økonomiske forbrug.

Dette mindreforbrug kan som hovedregel ikke bruges til omprioritering i Forsvarskommandoen. Dels må anlægsmidler i henhold til bevillingsreglerne ikke bruges på lønsum. Dels vil mindredgifter på materieldriften som udgangspunkt skulle anvendes næste år og kan dermed ikke finansiere varige lønudgifter i Forsvarskommandoen.

Når det er sagt, vil Forsvarsministeriet naturligvis lægge sig i selen for at undgå både store mindreforbrug og omfattende aktivitetsreduktioner. Afskaffelse af u hensigtsmæssig merplanlægning vil dog alt andet lige dæmpe aktiviteterne også i 2025 og frem. Som også nævnt tidligere er det en medvirkende årsag til, at bl.a. Flyvevåbnet iværksætter en restriktiv ansættelsespolitik.

Ambitionen er klar: De afsatte penge i forsvarsforliget skal omsættes til konkret virkelighed til gavn for Danmark, Forsvaret og dets ansatte så hurtigt som muligt.

Afslutningsvis vil jeg understrege, at det danske forsvar løser en række vigtige opgaver, herunder i tæt samarbejde med nære allierede.

Der er en dansk bataljonskampgruppe på 850 soldater udsendt til Letland, hvor de bidrager til at sikre NATO's østlige flanke. Danske soldater uddanner hver dag ukrainske soldater i Operation INTERFLEX. Og Danmark har stået i spidsen for uddannelse af piloter og donation af F-16-kampfly til Ukraine for bare at nævne nogle eksempler.

Danmark modtager bred anerkendelse internationalt for den vigtige støtte til Ukraine og for det øvrige internationale engagement.

Jeg deltog i sommer i NATO-topmødet i Washington. Der var der stor anerkendelse af regeringens ambition om at styrke forsvarsområdet. Og der var stor ros til den høje danske profil, herunder ikke mindst i Letland, Ukraine og Det Røde Hav.

Men den store indsats som danske soldater, hver dag yder for vores fælles sikkerhed, skal gå hånd i hånd med en solid økonomistyring baseret på sund fornuft og rettidig omhu.

Tak for ordet.